

DE REDACTIE PRIVAAT

ONS PRIVAATRECHT IN EUROPEES PERSPECTIEF

Aan de vooravond van de ene grote interne markt, die dank zij de historische en nog steeds wonderbare gebeurtenissen van einde 1989, niet alleen de 13de lidstaat (D.D.R.) bijna geruisloos heeft geïntegreerd, doch ook de basis heeft gelegd voor het Europa der 15 (Oostenrijk - Hongarije, Polen, Noorwegen) in afwachting van het grote pan-Europese continent, is het goed dat de juristen zich over hun plaats in deze grote Europese ruimte zouden bezinnen.

Bezinning over hun taak t.a.v. de verdere integratie van Europa, maar ook over hun bijdrage tot de Europese rechtscultuur.

Het is wellicht een gemeenplaats geworden te stellen dat Europa — zonder de juristen-ambtenaren, rechters, rechtsgeleerden — nooit zou zijn tot stand gekomen. Of men, om Monnet te memoreren, via de economie dan wel via de cultuur Europa tot ons toekomstig gemeenschappelijk vaderland had willen maken, zonder de juridische vormgeving ware dit nooit gerealiseerd. Vandaag is onze droom een daad geworden!

Maar er is meer: morgen zal de interne markt functioneren op een wijze die de behoefte aan een Europees „*ius commune*” prioritair zal stellen. Daarbij rijst de vraag: welk recht wordt gemeenschappelijk en hoe?

Wie, zoals ondergetekende, in het postmodernisme een nieuwe kans ziet, waarbij de eeuwwende tot een bijzonder kleurrijke „*fin de siècle*” en „*grand espoir du XXIème siècle*” wordt omgetoverd, zal ongetwijfeld mede van oordeel zijn dat het „*ius commune*” in den beginne beperkt moet worden gehouden.

Wij waren bv. getuigen van het feit dat de abortus-regeling in de B.R.D. én in de D.D.R. dusdanig verschillend was dat zij een hindernis op de weg naar de eenmaking van Duitsland is geweest. Daarom lijkt het mij geboden de verscheidenheid te conserveren en enkel het hoogst noodzakelijke te unifiëren. Tot dit laatste reken ik uiteraard het contractenrecht en — zou het verbazing wekken dat *ik* dit schrijf? — het procesrecht.

De contracten en de conflicten zouden in Europa op een eenvormige wijze moeten genormeerd worden; men mag daar gerust het Faillissementsrecht aan toevoegen.

Maar laten wij in Godsnaam niet raken aan de heerlijke rijkdom van de verschillen tussen het Deense, Ierse en Portugese familie-patroon, het Schotse en Italiaanse strafrecht, het Belgische (sic) en Engelse fiscaal systeem, het Griekse en Nederlandse erfrecht, het Duitse en Franse arbeidsrecht, en — waarom niet — het Luxemburgse en Spaanse administratief recht.

Laten wij wel — maar dat is een oude en telkens weer terugkerende droom — met Benelux, met de Nederlanden (Noord en Zuid), modellen voor verdere eenmaking ontwikkelen. Hoe groter Europa wordt, hoe meer er behoefte zal zijn aan deelgroepen die elkaar hebben gevonden „als de wind en de zee” (A. Roland Holst).

En hoe zullen wij in dit — voorlopig — beperkte domein voor de Europese eenmaking van het recht, tot unificatie overgaan?

De wegen zijn bekend, maar de keuze is moeilijk: Portalis, van Savigny of Lord Mansfield? De wetgever, de rechtsgeleerde of de rechter?

Persoonlijk ben ik voorstander van een Europese codex voor het overeenkomstenrecht en van een Europees Gerechtelijk wetboek. Een en ander kan via verordeningen, richtlijnen, verdragen, aanbevelingen, modelwetboeken worden gerealiseerd, indien de wil — „ce vouloir vivre collectif” — daartoe aanwezig is.

Voor het overige denk ik dat een unieke kans geboden wordt aan de vorming op ietwat langere termijn van een Europees „ius commune” via de rechtspraak en de doctrine.

Dat de rechtspraak in het Europa van 1993 een bij uitstek unifiërende rol zal spelen, laat geen twijfel. Men moet Lord Denning gelezen hebben om elke laatste twijfel weg te nemen:

„In the extract which I have read from Pulling he says that the same process was available in most maritime towns on the continent of Europe. There it has survived most vigorously and is in force everywhere today. It is called in France *saisie conservatoire*. It is applied universally on the continent. It enables the seizure of assets so as to preserve them for the benefit of the creditor. Very often the debtor lodges security and gets the assets released.

Now that we have joined the Common Market, it would be appropriate that we should follow suit, at any rate in regard to defendants not within the jurisdiction. By so doing we should be fulfilling one of the requirements of the Treaty of Rome. That is the harmonisation of the laws of the member countries”. (The Due Process of Law, London, 1980, p. 139).

Maar ook en vooral — last but not least — zal de doctrine meer dan ooit voorheen haar preponderante rol in deze ontwikkeling weten waar te maken.

Het zijn de Europese rechtsgeleerden — d.w.z. alle juristen die het vrije woord hanteren — dewelke door hun „demon”, hun „ingègno”, de Europese eenmaking van het recht kunnen voorbereiden. Het geschreven en gesproken woord zal op langere termijn een eenmaking van de Europese juridische geesten tot stand brengen. Onderricht aan onze universiteiten — via verbeterde Erasmusprojecten — en publicaties in Europese tijdschriften kunnen hiertoe een uitmuntende bijdrage leveren.

Wij — ik bedoel het Tijdschrift voor Privaatrecht — hebben tijdens de jongste redactievergadering in Den Haag op 22 november 1990 beslist vanaf 1991-92 een Europees Tijdschrift voor Privaatrecht te lanceren, hetwelk als vector voor deze doelstelling kan fungeren.

Dit tijdschrift zal vanuit de verschillende rechtsculturen én in verschillende talen — waarom zouden wij de hegemonie van één taal door die van een andere taal vervangen? — een hoogkwalitatieve bijdrage trachten te leveren tot de postmoderne Europese rechtscultuur.

Hiertoe kunnen Vlaanderen, België, Nederland, Benelux, een onvervangbare bijdrage leveren. Dat is meteen de wens van de directeur van dit Tijdschrift, dat hij reeds meer dan een kwarteeuw heeft mogen begeleiden, alsook de late Nieuwjaarswens voor een gelukkig 1991, dat reversibel 1991 zal blijven.

Gent, 16 januari 1991

Marcel STORME